

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kulovaara, Kari

Title: Kofeiiniton tiede

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Kulovaara, K. (2017, 15.2.2017). Kofeiiniton tiede. Tiedeblogi.
<https://www.jyu.fi/blogit/tiedeblogi/kulovaara>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Kari Kulovaara: Kofeiiniton tiede

Kari Kulovaara, kuvaaja Petteri Kivimäki

On ollut aika, jolloin suomeksi ei ole julkaistu juuri mitään tieteisiin vivahtavaakaan. Vuonna 1842 Suomen Tiedeseuran *Acta Societatis Scientiarum Fennicae* -julkaisusarjassa ilmestyi tekstejä, joiden kirjoituskielenä oli joko latina (27 % kokonaismäärästä), ranska (38 %), ruotsi (32 %) tai saksa (3 %).

Suomenkielistä tekstiä sai sarjalta odottaa vuoteen 1875, jolloin toimituksessa äidytettiin julkaisemaan muutama suomenkielinen muistopuhe. Suomalaisen kirjallisuuden seuran Suomi – *Tidskrift i forsterländska ämnen* -sarjassa vuosina 1841–1843 julkaistuista teksteistä joka ikinen oli ruotsiksi. Kielipolitiikka oli 1800-luvun puolivälissä kuumimpia kysymyksiä autonomisessa Suomessa. Erityisen tulista se oli Helsingissä, jossa sijaisi maamme ainoa yliopisto, Keisarillisen Aleksanterin yliopisto.

Vielä tuolloin yliopiston sijainti Helsingissä ei ollut itsestäänselvyys, ja keskustelua käytiin sen siirtämiseksi muualle. Senaatin talousosaston varapuheenjohtaja – ja siten aikansa merkittävimpiä vallankäyttäjiä Suomessa – **Lars Gabriel von Haartman** oli siirrolle myötämielinen. Liikanimen ”Hänen Hirmuisuutensa” saanut von Haartman katsoi, että yliopiston sai kaikin mokomin siirtää pois Helsingistä, kunhan sitä ei asetettaisi paikkaan, jossa sen olisi mahdollista ”suomalaistua”. Syntyjään ruotsinkielisen von Haartmanin mielestä suomi oli poliittisesti kumouksellisten fennomaanien käyttämä ”perkeleen kieli”, ”la langue du Perkelä”. Hän itse suosi itse kirjeissään usein ranskaa, joka oli eurooppalaisen sivistyksen ja diplomatian kieli.

Suomen kielen tietä metsätöllistä tieteiden kieleksi voi turvallisesti kuvata vaiherikkaaksi. 157 vuotta Lars Gabriel von Haartmanin jälkeen suomalaisten ei enää tarvitse olla huolissaan oman kielensä asemasta lukuisissa yliopistoissaan. Kielen sisällöstä sen sijaan olisi syytä olla hyvinkin huolissaan.

Samalla kun kommunikaation väylät ovat moninkertaistuneet, tiede on muuttunut yhä useamman mielessä objektiivisten faktojen etsimisestä henkilökohtaisten mielipiteiden esittämiseksi. Nousevana trendinä on, että mikäli tutkijoiden lausunnot eivät kansan syviä rivistöjä miellytä, niistä loukkaannutaan syvästi ja samalla haukutaan kovaan ääneen mokomien ”mielipiteiden” esittäjät.

Viime vuonna Helsingin Sanomissa uutisoitiin, kuinka ”Vihapuhe tukkii monen tutkijan suun” (HS 18.2.2016). Artikkelissa pohdittiin, miten tutkijoille esitetyt törkypuheet ja uhkaukset saattavat ajan myötä johtaa tieteentekijöiden itesesensuuriin. Kun ”sensitiivisistä” tutkimusaiheista julkisuudessa raportointi johtaa pahimmassa tapauksessa tutkijoihin kohdistuviin laittomiin uhkauksiin, moni katsoo parhaimmaksi vaieta tutkimuksensa tuloksista tai – mikä vielä pahempaa – valita tutkimusaiheensa sellaisiksi, että niistä ei kerta kaikkiaan voi loukkaantua. En ole varma, onko jälkimmäinen enää nykypäivänä mahdollista.

Slovenialainen filosofi **Slavoj Žižek** esitti muutama vuosi sitten, että myöhäiskapitalistisissa yhteiskunnissa keskeisimmäksi ihmisoikeudeksi on noussut se, ettei yksilö joudu miltään taholta häirinnän kohteeksi, vaan kaikilla on oikeus olla turvallisen matkan päässä muista. Nykyaika kuvastuu Žižekin mukaan alati kasvavasta markkinasegmentistä eli tuotteista, joista on otettu pois vahingollisina pidettävät ominaisuudet.

Kahvia myydään ilman kofeiinia, kermaa ilman rasvaa ja olutta ilman alkoholia. Tämä on Žižekin mukaan johtanut meidät tietäntyyppiseen oman aikamme peruskokemukseen, jossa Toinen on riisuttu Toiseudesta eräänlaiseksi "kofeiinittomaksi Toiseksi".

Tänä päivänä suomenkielisen tieteen uhkana on, että siitä on tulossa eräänlaista "kofeiinitonta tiedettä", josta on yleisen miellyttävyyden nimissä riisuttu kaikki aidosti mielenkiintoiset ja ajatuksia herättävät elementit. Mikäli yliopistomaailma yrittää miellyttää kansalaisten keskuudessa alati kasvavaa mielensäpahoittajien ja uhriutujien joukkoa, nähtäisiin pian, miten politiikantutkimuksesta poistetaan politiikka, historiantutkimuksesta kansalaissota, filosofiasta **Friedrich Nietzsche**. Tällöin suomenkielisestä tieteestä todella tulisi "perkeleen kieli", sivistymätöntä, epä-älyllistä ja tosiasioista piittaamatonta tyhjää puhetta.

Kari Kulovaara, valtio-opin yliopistonopettaja, 15.2.2017

URN:NBN:fi:ju-201702151461